

Min naturgåva till hundraåringen - fridlysning av fyra skogsområden i enlighet med naturvårdslagen

VD/2544/11.01.05.04/2017

HP/KR/SRA/JB/AP

Bakgrund

Som en hyllning till Finlands 100 årsjubileum har miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet i början av året startat kampanjen Min naturgåva till hundraåringen där privata markägare uppmuntras inrätta naturskyddsområden jubileumsåret till ära. Kampanjen gäller utöver privata markägare också kommuner, församlingar och andra allmännyttiga aktörer. Skyddet sker på frivillig basis och utan ersättning genom att inrätta privata naturskyddsområden i enlighet med naturvårdslagen. Kampanjen är av engångskaraktär och genomförs under 2017.

Målet med kampanjen när det gäller privat mark, är att varje landskap ska få minst 100 hektar nya permanenta skyddsområden som fortfarande ägs av markägaren (totalt ca 1 800 ha). Staten förbinder sig att delta i kampanjen genom att skydda ett område med motsvarande areal i enlighet med kampanjmålet.

Också kommunerna uppmuntras att delta i kampanjen med ett eget kampanjmål på 1 800 hektar. Naturdonationerna av kommuner och offentliga samfund ökar ändå inte statens andel i kampanjen. Områdena ska fylla förutsättningarna för inrättandet av naturskyddsområden i enlighet med naturvårdslagen (NVL 10 §). Naturskyddsområden inrättas enligt NTM-centralens beslut och i finansieringsbeslutet fastställs reglerna för fridlysning av områdena genom avtal med kommunen. I finansieringsbesluten anges att området är en del av jubileumskampanjen.

Målet är att få ihop sammanlagt 5400 hektar nya naturskyddsområden i hela landet med hjälp av samarbetet mellan privata markägare, staten och kommunerna.

Vandas områden

Vanda stad äger ett flertal skogsområden med betydelsefulla naturvärden. I generalplanen är fler av dem särskilt viktiga med tanke på den biologiska mångfalden (luo-områden) och de har fått utvecklas till naturlika skogsområden. Flera av dessa skogar har också konstaterats vara områden som uppfyller kriterierna för handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (METSO).

De områden i Vanda som man föreslår att ska skyddas har mångsidiga naturvärden och är olika slags skogsområden. I Vandas fastställda generalplan 2007 är områdena antingen SL-områden som reserverats för att bli skyddade eller särskilt värdefulla luo-områden med tanke på den biologiska mångfalden.

Alla områden är också viktiga rekreationsområden. Områdena kvarstår i stadens ägo och står fortfarande till förfogande för sådant fritidsbruk och annat rekreationsbruk som inte står i strid med bevarandet av naturvärdena. Areal som föreslås att ska skyddas uppgår till totalt 123,59 hektar.

Områdena är:

- Bymossaskogen i Petikko, 47,38 ha (fastighetsbeteckning 92-405-8-38)
- Sillböleskogen i Övitsböle, 28,85 ha (fastighetsbeteckningar: 92-426-2-7, 92-426-2-4, 92-419-1-173 och 419-1-257)
- Furumossen-Tuomela i Linnais, 32,07 ha, (fastighetsbeteckningar: 92-405-3-317, 92-405- 3-365, 92-405-3-315, 92-405-3-362, 92-10-9903-9, 92-405-3-24 och 92-405-3-15)
- Tussinkoski i Fallbäcken, 15,29 ha (fastighetsbeteckningar: 92-404-2-229, 92-404-2-25, 92-404-2-26 och 92-404-2-1)

Bymossaskogen

I Vandas generalplan är området ett luo-område beläget i ett ströv- och friluftsområde. Området har ingen detaljplan.

Bymossaskogen ligger söder om Långmossens utfyllnadsbacke i Petikko. Skogsområdet hör till naturrekreationsområdet i Petikko och är en del av grönzonen i huvudstadsregionen. Bymossaskogen varierar mellan friska och lundartade moskogar med ett trädbestånd som är över 90 år. På de bergiga sluttningarnas krön finns torr mo och karga bergstallskogar. I fördjupningarna mellan sluttningarna har det bildats skogskärr. En stor del av Bymossaskogens moskog och skogskärr uppfyller kriterierna för klassen Metso I.

Kontinuiteten av död ved, i synnerhet död granved är god och andelen död ved är påfallande stor, på många skogsfigurer tiotals kubikmeter per hektar. Vid inventeringen av tickor 2016 hittades en nationellt utrotningshotad veckticka och åtta andra regionalt utrotningshotade arter av tickor och skinn i området. Exempelvis gjordes rentav 50 observationer av arten ullticka som indikerar god kontinuitet av död granved.

Till de mossor som växer på död ved hör en akut hotad art som omfattas av särskilt skydd, grön sköldmossa, samt långfliksmossa och fingerbålmossa som hör till nära hotade arter. Den sårbara arten kattfotslav samt den nära hotade rödfläckiga bägarlaven hör likaså till Bymossaskogens sällsynta arter.

Bymossaskogens fågelfauna är beaktansvärd. I området häckar EU:s direktivarter bivråk, spillkråka och järpe. Bivråk är en hotad art i Finland. Av de naturlika skogarnas indikatorarter häckar bland annat talltita, svartmes, trädkryp och grönsångare i riklig mängd i Bymossaskogen. Mer sällsynta invånare i området är dubbeltrast, nötkråka och mindre flugsnappare som är fåtaliga i Vanda.

Bymossaskogens mångsidiga arter som behöver gammal skog och det centrala läget jämfört med andra skydds- och skogsområden i västra Vanda gör området extra värdefullt när det gäller skyddande av skogsarter.

Sillböleskogen

Området är ett luo-område i ett närrekreationsområde i Vanda generalplan. Delen längst västerut i det område som föreslås att ska skyddas, väster om Sillbölevägen, är ett landskapsmässigt värdefullt närrekreationsområde. Området har ingen detaljplan.

Skogsområdet mellan Sillböle bassäng och Långforsens naturskyddsområde börjar allt mer påminna om en skog i naturtillstånd. Sillböleskogen är en del av den betydelsefulla ekologiska korridoren som sträcker sig från Helsingfors centralpark via Vandaforsen till naturområdena norr om Ring III samt till de skogsområden i Övitsböle och Aviapolis som i annat fall förblir separata områden och inte kan upprätthålla de nuvarande arternas mångfald.

I området finns lundar och moskogar med stort inslag av död ved. Lundarna är lövträdsdominerade och trädbeståndet är varierande. I lundarna och också i moskogarna växer det bastanta aspar och björkar. Utöver lind och ek växer det hassel i området. En del av lundarna uppfyller kännetecknen för Metso-kriteriernas bästa klass, dvs klass I. Största delen av Sillböleskogens lundar och moskogar hör till Metso-klasserna II och III.

Vid inventeringen av tickor 2005 konstaterades att Sillböleskogen har betydelse för skyddet av tickarter som är beroende av död lövträdsved. Av de arter som får lövträd att murkna hittades bland annat purpurticka som är en nära hotad art i hela landet.

Efter 2005 har antalet murkna träd ökat i Sillböleskogen i och med vindfällerna och trädens åldrande. År 2015 konstaterades det att den ekologiska kvaliteten på granlågorna har blivit bättre och att bland annat naturvårdsmässigt värdefulla äldre skogars indikatorart brandticken har spridit sig till området. En nära hotad art som hittades i området var lysmossa.

Fågelfaunan i området är varierande och riklig. Till fågelarterna hör bl.a. spillkråka, gråspett, mindre hackspett och sparvhök. Förekomsten av indikatorarter för en lövskog i naturtillstånd såsom grönsångare och svarthätta är riklig. Andra häckarter är bl.a. bastardnäktergal, gärdsmyg, ärtsångare, rosenfink, domherre, trädkryp, nötskrika och svartmes. Flygekorrens livsmiljö sträcker sig från Långforsens naturskyddsområde till Sillböleskogen.

Helsingfors miljöcentral bereder ett förslag om att skydda skyddsområdet Svedängen-Tomtbacka (gränsdragningsmål 135,9 ha), som skulle sammanslå Tomtbacka urskogsområde och Långforsens naturskyddsområden. Med Sillböleskogen och existerande skyddsområden medräknade skulle slutresultatet av Helsingfors och Vandas åtgärder vara en ca 220 ha stor nationellt sett betydande skyddshelhet.

I Sillböleskogen har sju fasta orienteringskontroller utplacerats i närheten av stigarna i området på så vis att skadorna i naturen ska bli så fåtaliga som möjligt.

I området finns också två fornminnen från historisk tid, den gamla vägen mellan Sillböle och Övitsböle (fm. reg. beteckning 1000010747) samt platsen för Övitsböle torp (fm. reg. beteckning 1000022871). När användningen och skötseln av skyddsområdet planeras och genomförs tas fornminnena i beaktande.

Furumossen- Tuomela

Tuomelas tallskog är i Vandas generalplan 2007 ett luo-område i ett närrekreationsområde och Furumossen är en naturskyddsområdesreservering. Furumossens västra del, på området för fastighet 92-10-9930-9, finns Linnais generalplans (28.9.1987) närrekreationsområde, vilket senare anslutits till skyddsområdesreserveringen i generalplanen.

Tuomelas tallskog och Furumossen är en del av den geografiskt viktiga ekologiska kontakten i nordlig-sydlig riktning som sträcker sig från Esbo genom sydvästra Vanda mot skogarna i Petikko. Tuomela och Furumossen förenar också Gubbmossens och Soltorps naturskyddsområden till en värdefull naturhelhet. Inom flygekorrens habitatnätverk har området också fastställts som artens levnadsmiljö.

De områden i västra delen av Tuomelas tallskog där stora tallar och hassel växer uppfyller i varierande grad Metso-kriterierna klasser I och II. Områdets lundar med sina unga trädbestånd i områdets östra del är av Metso-klass III. Tillsammans med ekar, lönnar och lindar växer bastanta aspar och björkar samt olika pilarter. Utöver lundarna där det växer ädelträd finns det björkskog, grandominerad moskog och hållmarkstallskog i området.

Sälg och andra pilarter är viktiga näringskällor för humlor och andra pollinerande insekter. Det finns många fjärilsarter i Tuomela och i synnerhet arter som lever på sälg, t.ex. sälgskimmerfjärilen är beaktansvärd.

Fågelfaunan är varierande och riklig i hela området. Till fågelarterna hör bl.a. spillkråka, gråspett, mindre hackspett och kattuggla. Förekomsten av indikatorarter för en lövskog i naturtillstånd såsom grönsångare och svarthätta är riklig. I Tuomela finns också fladdermöss. Mustaschfladdermössen som behöver äldre skogar jagar insekter bland de stora ekarna.

Vad gäller naturvården i Tuomelas ekskog finns det skäl att utarbeta en vårdplan och vården kan utföras i form av invånarsamarbete. I ekskogsområdet finns fornminnesobjekt från historisk tid, Tavastby järngruvor (fm.reg.beteckning 1000001634), vilka tas i beaktande i planeringen och verkställandet av skyddsområdets vård och användning.

Furumossens naturskyddsområdesreservering gränsar till luo-området i Tuomelas ekskog. Furumossen är en högmossa med diken. Dikena torkar mossen, men ris-tallmossen i mossens mellersta del och mossens kantkärr har behållit sin sumpiga karaktär. Mossens kantskogar är ställvis mycket täta. De bästa arterna av Furumossens kända arter är bland annat silkesporing och svamparten *Postia leucomallella* som är indikatorarter för gammal skog, samt trådticka.

Tussinkoski

Skyddsområdet i Tussinkoski utgörs av Tussinkoskis naturskyddsområdesreservering i Vanda generalplan samt ett luo-område i Tussinkoskiskogen som ligger i generalplanens närrekreationsområde. Området har ingen detaljplan.

Tussinkoskis naturskyddsområde i stadsdelen Fallbäcken är en smal grön zon som fortsätter i stort sett oavbrutet genom Korso storområde i nordöstra Vanda. Kvarnänsbäcken som rinner genom området har en bäckdal med ovanligt storslagen terräng för att vara i Vanda: Vid kanten av den ståtliga bäckdalen höjer sig klipporna som högst 50 meter över havsytan. Kvarnänsbäcken strömmar fram nere i den brant sluttande dalen femton meter lägre ner. Ett ställe där landskapet är imponerande är bäckdalens tio meter höga och cirka 80 meter långa klippbrant.

Längs bäcken finns en värdefull zon för lundväxtlighet där det växer krävande och i Vanda sällsynta växter såsom skogsbingel, lundsmörblomma, springkorn och trolldruva. Bäckdalens sluttningskogar är i stor utsträckning lundartade och färska moskogar. Områdets högsta punkter i terrängen är kala berg och talldominerade hållmarksskogar. I det nordvästra låglänta terrängområdet som avgränsas av upphöjningar finns mokärr och försumpad färsk mo.

Fågelfaunan är riklig och det finns flera tiotals olika fågelarter i området. I bäckdalens skyddade snårskog häckar till exempel svarthätta, trädgårdssångare, grönsångare och gärdsmyg. I området förekommer också järpe. Till de arter som behöver död ved för att häcka eller få tag på mat och som trivs i Tussinkoskiskogen året om hör bland annat större hackspett, spillkråka och trädskrypare.

Vid inventeringen av tickor 2004 hittades fem inidikatorarter för gammal skog i Tussinkoskiskogen: ullticka, trådticka, vedticka, silkesporing och stjärntagging. Senare har antalet murkna träd i skogen ökat och skogen har blivit ännu bättre för tickor, andra rötsvampar och en hel del övriga arter som behöver död ved och en naturlig livsmiljö.

Utlåtanden

I samband med finansieringsförberedelserna har utlåtanden begärts av Vanda stadsplanering, grönområdesenheten och idrottsväsendet. Utlåtanden har lämnats in av stadsplaneringen och grönområdesenheten. (bilagor).

I stadsplaneringens utlåtande ställde man sig överlag positivt till skyddsprojektet. Vad gäller gränsdragningarna i områdena uppmanades det till noggrannhet så att det reserveras tillräckligt med avstånd mellan skyddsområdet och vägarna eller bebyggelsen för att inte problem ska uppstå t.ex. i samband med servicearbeten eller behov av trädfällning i närheten av bostadsområden. För Sillböleskogens del uppmanade man att reservera finansiering för en stamled för cykeltrafik. För Bymossaskogens del påminde man om den nuvarande generalplanens väg-/tunnelreservering, för vilken en 100 meter bred markremsa lämnas utanför finansieringen. Ifall vägreserveringen faller bort från generalplanen kan finansieringen kompletteras för reserveringens del.

Grönområdesenheten ställer sig positivt till fridlysningarna, men betonar i sitt utlåtande behoven av skötsel i närheten av de områden som gränsar till naturskyddsområdena såsom åkrar, bebyggelse, parker, vägar och färdvägar. Oavsett skyddsbesluten ska det finnas möjlighet till skötsel och vård av t.ex. skogens och åkerns kantområde så att trädbestånden eller buskagen inte orsakar problem för odlingarna. Det finns skäl att reservera en smal markremsa mellan skyddsområdet och bebyggelsen eller vägen där man kan utföra nödvändig trädskötsel t.ex. fälla farliga träd. Likaså ska man utmed skyddsområdets leder vid behov kunna fälla sådana träd som kan orsaka risker för människorna utan tröga tillståndprocesser. Grönområdesenheten betonar också det att de områden som skyddas ska bevaras för rekreatjonsbruk också i fortsättningen. För Bymossaskogens del hoppas man att jakt är möjlig också i fortsättningen.

Innehållet i utlåtandena har tagits i beaktande vid gränsdragningarna av eller skyddsbestämmelserna för områdena: Skyddsområdenas gräns har dragits till ett avstånd på 10 meter från vägarna. Där var skyddsområdet gränsar till bebyggelse eller åker, tillåter fridlysningsbestämmelserna skötsel av trädbestånd och buskage i kanten av skyddsområdet inom en zon som är 10–20 meter bred, när det är motiverat med tanke på invånarnas säkerhet, trivsel eller möjligheter till åkerodling. I östra kanten av Sillböleskogen kvarlämnades en 20 meter bred skyddszon för bebyggelse i enlighet med generalplanen. Också ledernas bygg- och skötselbehov samt underhållsbehov för underjordiska ledningar har tillfogats i finansieringsbestämmelserna i områdenas fridlysningsbeslut. I Sillböle strider kabeldragning av en 20 kV luftkabel inte mot skyddet, även om kabeln går till liten del genom skyddsområdets västra del.

Målet är att en stamled för cykeltrafik i Sillböleområdet verkställs år 2035. Leden beräknas gå i liten grad genom skyddsområdets västra del mot väster. En dylik andel av leden kan förverkligas i skyddsområdet som en del av områdets rekreatjonsbruk och nätet av leder. I övrigt inverkar stamleden inte på naturskyddsområdet.

Miljönämnden 7.6.2017 § 8

Miljödirektörens förslag:

Miljönämnden beslutar föreslå för stadsstyrelsen och vidare för stadsfullmäktige att ansöka om fridlysning i enlighet med 24 § i naturvårdslagen av områdena Bymossaskogen, Sillböleskogen, Furumossen-Tuomela samt Tussinkoski av Närings-, trafik-, och miljöcentralen i Nyland som en del av kampanjen "Min naturgåva till hundraåringen" i anslutning till Finlands självständighetsjubileum.

Beslut:

Miljönämnden beslutade i enlighet med miljödirektörens förslag föreslå för stadsstyrelsen och vidare för stadsfullmäktige att ansöka om fridlysning i enlighet med 24 § i naturvårdslagen av områdena Bymossaskogen, Sillböleskogen, Furumossen-Tuomela samt Tussinkoski av Närings-, trafik-, och miljöcentralen i Nyland som en del av kampanjen "Min naturgåva till hundraåringen" i anslutning till Finlands självständighetsjubileum.

Förslag framlagt av biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för markanvändning, byggnad och miljö:

Stadsstyrelsen beslutar föreslå för stadsfullmäktige att ansöka om fridlysning i enlighet med 24 § i naturvårdslagen av områdena Bymossaskogen, Sillböleskogen, Furumossen-Tuomela samt Tussinkoski av Närings-, trafik-, och miljöcentralen i Nyland som en del av kampanjen "Min naturgåva till hundraåringen" i anslutning till Finlands självständighetsjubileum.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 28.8.2017 § 11

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar att ansöka om fridlysning i enlighet med 24 § i naturvårdslagen av områdena Bymossaskogen, Sillböleskogen, Furumossen-Tuomela samt Tussinkoski av Närings-, trafik-, och miljöcentralen i Nyland som en del av kampanjen "Min naturgåva till hundraåringen" i anslutning till Finlands självständighetsjubileum.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Bilagor:

- Ansökningarna om finansiering
- Gränsdragningarna i de områden som skyddas
- Utdrag ur generalplanen
- Utlåtanden
- Lagfartsbevis (till påseende vid sammanträdet)

Anvisning för sökande av ändring:

1. Besvärsanvisning

Närmare information:

miljöplanerare Sinikka Rantalainen, tfn 050 3180938, sinikka.rantalainen@vantaa.fi